

განათლება

რეფლექსია როგორც პროფესიული განვითარების
ინსტრუმენტი ინგლისური ენის ქართველი მასწავლებლების
გამოცდილებაზე დაყრდნობით

თამთა დემეტრაძე

tamta.demetradze@atsu.edu.ge

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქუთაისი, საქართველო

<https://doi.org/10.52340/atsu.2024.23.01.22>

დღეს, როგორც არასდროს, აქტუალურია მასწავლებლის როლი და მისი პროფესიული განვითარება. ამჟამად ძირითად მეთოდოლოგიურ ორიენტირად მოსწავლეზე ორიენტირებული მიდგომაა პრიორიტეტული. წარმატებული მასწავლებელი მოსწავლეზე ორიენტირებულია და ამაში მას პროფესიული განვითარება ეხმარება. მასწავლებლების პროფესიულ განვითარებას კი რეფლექსია უწყობს ხელს. წლების განმავლობაში სხვადასხვა ინიციატივის და კანონის ცვლილების ფონზე მასწავლებლებს უწევდათ დაეწერათ ის გარკვეული სახით და დოზით. ამდენად, დაგროვდა მასწავლებლების რეფლექსიები, მაგრამ რეფლექსიის ეფექტურობა და მასწავლებლების დამოკიდებულება ჯერ ჯეროვანი შესწავლის საგანი არ გამხდარა. სწორედ ინგლისური ენის მასწავლებლების მიერ რეფლექსიის ცნების და მნიშვნელობის კონცეპტუალიზაციას და მათ მიერვე განხორციელებული რეფლექსიის პროცესის მათეული შეფასების შესწავლას ისახავს მიზნად წარმოდგენილი ნაშრომი. აღნიშნული სტატია არის სადისერტაციო ნაშრომისთვის განხორციელებული ერთი დიდი კვლევის ნაწილი, რომელიც დაფუძნებულია მანამდე ჩატარებულ სამაგიდო კვლევაზე და მიღებულ შედეგებზე. სტატიაში აქცენტი გაკეთებულია კვლევაში ჩართული მასწავლებლების სუბიექტურ შეფასებაზე რეფლექსიის რაობასა და მიზანთან მიმართებაში და იმ სირთულეებზე, რომელსაც მასწავლებლები აწყდებიან რეფლექსიის დროს. ასევე შევეცადეთ დაგვეფიქსირებინა მასწავლებლების დამოკიდებულება რეფლექსიისა და რეფლექსიის წერის მიმართ და დაგვედგინა რამდენად განიხილავენ მას მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისთვის საჭირო და მნიშვნელოვან კომპონენტად.

საკვანძო სიტყვები: რეფლექსია, მასწავლებლების პროფესიული განვითარება, ინგლისური ენის მასწავლებლები.

შესავალი. დღეს, მოსწავლეზე ორიენტირებული მიდგომის პირობებში, როგორც არასდროს აქტუალურია მასწავლებლის როლი და მისი

თ. დემეტრაძე

პროფესიული განვითარება. წარმატებული მასწავლებელი მოსწავლეზე ორიენტირებულია, მაგრამ იმის გათვალისწინებით, რომ „ყველა მოსწავლე არის უნიკალური თავისი ინდივიდუალური [...] პირადი გამოცდილებით, აკადემიური საჭიროებებით და სწავლის სტილით, რაც გათვალისწინებული უნდა იქნეს სწავლა-სწავლების დროს“ (ეროვნული სასწავლო გეგმა 2018), მასწავლებელს შეიძლება გაუჭირდეს მისი მოსწავლის საჭიროებების სწორი განსაზღვრა და შეფასება, შესაბამისად აქტივობების და სწავლა-სწავლების პროცესის მართებული წარმართვა. მიმაჩნია, რომ აღნიშნული სირთულის დაძლევა შესაძლებელია და ამაში პედაგოგს პროფესიული განვითარება ეხმარება.

წლების განმავლობაში სხვადასხვა ინიციატივის, კანონის და ცვლილების ფონზე მასწავლებლებმა გაიარეს ბევრი გადამზადება, სერტიფიცირება, ჩააბარეს გამოცდა, აიმაღლეს სტატუსი. სტატისტიკის თანახმად, 2010 წელს როგორც პროფესიული უნარების, ასევე საგნის გამოცდაზე 16544 პედაგოგი გავიდა, მათგან ინგლისურ ენაში დარეგისტრირებული 1407 მასწავლებლიდან გამოცდაზე 999 (71%) დაფიქსირდა (განათლებისა ... 2023). მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის ანგარიშის მიხედვით 2010-2011 წლებში 26000 მასწავლებელი ჩაერთო ტრენინგებში და მათთვის სულ 139 განსხვავებული მოდული შეიქმნა; 2011 წელს მასწავლებლის ჩართულობა გამოცდებში 24000-მდე გაიზარდა, ხოლო სერტიფიცირებული სტატუსი 2500 მასწავლებელმა მოიპოვა, 2014 წელს უცხო ენის მასწავლებლების 37 % სერტიფიცირებული იყო (ჭანტურია 2020). 2011 წელს 5000 მასწავლებელმა ჩააბარა გამოცდა პროფესიულ უნარებში და 4000 მასწავლებელმა ჩააბარა საგნის გამოცდა (mes.gov.ge 2011).

2016 წელს სსიპ განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემის მონაცემებით ინგლისური ენის მასწავლებლების 1/2 სერტიფიცირებული იყო - 2119 სერტიფიცირებული (უფროსი ან წამყვანის სტატუსის მქონე) პედაგოგი დაფიქსირდა (<https://edu.aris.ge/> 2016).

მასწავლებელთა განათლების 60-კრედიტიან პროგრამაში ინგლისური ენის მიმართულებით 2016-2021 წლებში 928 ადამიანმა ისარგებლა (სამოქალაქო ... 2023).

მოყვანილი სტატისტიკა ცხადყოფს, რომ რეფორმის ფარგლებში ბოლო წლების განმავლობაში მასწავლებლების გარკვეულმა ნაწილმა გაიარა ტრენინგები, ჩააბარა სასერტიფიკაციო გამოცდები, აიმაღლა სტატუსი. თუმცა იმისათვის, რომ მასწავლებელი დამოუკიდებელ, კრიტიკულად მოაზროვნე პროფესიონალად ჩამოყალიბდეს და სიახლეებთან საკუთარი შეხედულებების ადაპტირება შეძლოს, მხოლოდ ახალი ხერხების, აქტივობების და რესურსების გაცნობა არ არის საკმარისი. ამის მიღწევის

საუკეთესო გზა რეფლექსია (Richards 1994; Tomlinson 2003; Farrell 2004; Harmer 2007; Danielson 2013). რეფლექსური სწავლება საფუძველს ადრეულ მე-20 საუკუნეში იღებს და დაკავშირებულია ჯონ დიუისთან (Dewey 1933), რომელმაც განიხილა რეფლექსია, რეფლექსური სწავლება და ჩამოაყალიბა ძირითადი კრიტერიუმები, რეფლექსიის ხუთი გამორჩეული ნაბიჯი, რეფლექსური სწავლების ძირითადი მახასიათებლები და რეფლექსიის ფაზები. მისი აზრით, ნებისმიერი რწმენის ან ცოდნის სავარაუდო ფორმის აქტიური, დაჟინებული და ფრთხილი განხილვა და შემდგომი დასკვნები, რომლისკენაც ის მიემართება, წარმოადგენს რეფლექსიას (Dewey 1938). ის ანსხვავებს რუტინულ და რეფლექსურ ფიქრს და განმარტავს, რომ თუ გვსურს ვიყოთ ნამდვილი მოაზროვნეები, უნდა შეგვეძლოს ექვის მდგომარეობის შენარჩუნება (Dewey 1910).

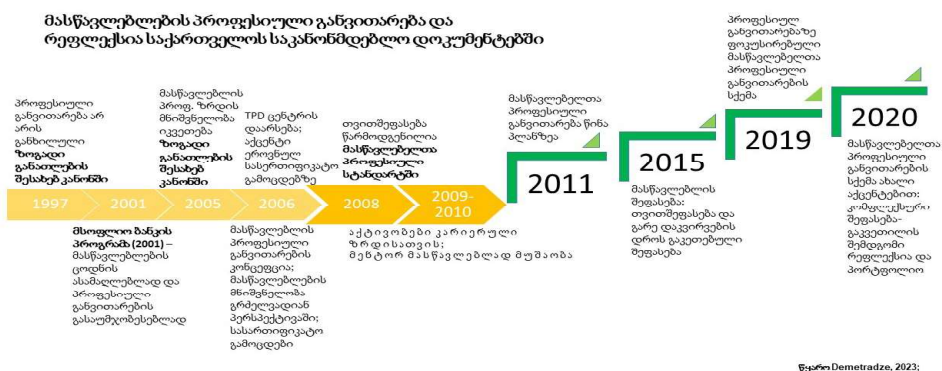
რეფლექსური მასწავლებლის კონცეფცია პირველად მკაფიოდ ჩამოაყალიბა დონალდ შონმა (Schon 1983) და შემდგომ თავადვე განავითარა (Schon 1987). მან გამოყო რეფლექსურ სწავლებასთან ასოცირებული სამი კოგნიტური განზომილება, რომლებიც დღეს ფართოდაა აღიარებული - რეფლექსია ქმედებაში, რეფლექსია ქმედებაზე და რეფლექსია ქმედებისთვის (Schon 1983). ჩვენთვის განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს რეფლექსია ქმედებაზე, რომელიც გულისხმობს უკან დაბრუნებას და ჩატარებულ გაკვეთილზე ფიქრს, და რეფლექსია ქმედებისთვის, რომელიც დაკავშირებულია ჩატარებული ქმედების გაანალიზებასთან და მომავალი ნაბიჯების დაგეგმვასთან. რეფლექსიის არსის მრავალგანზომილებიანობას და კომპლექსურობას ადასტურებს რიცარდსისა და ლოკჰარტის განმარტებაც, სადაც ისინი განმარტავენ რეფლექსურ სწავლებას როგორც მიდგომას, სადაც მასწავლებლები აგროვებენ მონაცემებს სწავლების შესახებ, შეისწავლიან მათ დამოკიდებულებას, რწმენას და სწავლების პრაქტიკას, და მიღებულ ინფორმაციას იყენებენ საფუძველად რეფლექსიისთვის (Richards & Lockhart 1994: 1). ასევე რეფლექსური სწავლების შემადგენელი ნაწილი არის სწავლა რომ საჭიროებისამებრ იმოქმედო და გააუმჯობესო ენის სწავლების ხარისხი (Richards & Farrell 2011).

რეფლექსიის საჭიროებასა და მნიშვნელობაზე ყურადღებას ასევე ჯონ მერფი ამახვილებს და რეფლექსური სწავლების 4 მიზანს ასახელებს: 1) სწავლა-სწავლების პროცესის უკეთ გაგება; 2) ჩვენი, როგორც ენის მასწავლებლების, სტრატეგიული არჩევანის/რეპერტუარის განვითარება/გაფართოება; 3) სწავლების პრაქტიკიდან გამომდინარე ენის სწავლების საკუთარ თეორიებზე პასუხიძებლობის აღება; 4) გაკვეთილზე სწავლის შესაძლებლობების ხარისხის გაუმჯობესება (Murphy 2014: 614). რიცარდსი რეფლექსიას მასწავლებლის განვითარების ძირითად კომპონენტად

თ. დემეტრაძე

(Richards 1990) მიიჩნევს, რომელიც ქმნის ბაზისს შეფასებისთვის და გადაწყვეტილების მიღებისთვის და არის წყარო დაგეგმვისა და ქმედებისა (Farrell 1995). ბილ ტემპლერი თვლის რომ მასწავლებელმა სარკვეში უნდა დაინახოს თავისი პრაქტიკა და უფრო მეტად გააზრებული უნდა ჰქონდეს, თუ რა ხდება ზედაპირის ქვეშ (Templer 2004). რეფლექსია დაეხმარება მასწავლებელს, გაზომოს საკუთარი წინსვლა, მოაგვაროს არა მარტო ხილული პრობლემები, არამედ ის პრობლემებიც აღმოაჩინოს და გადაჭრას, რომელთა არსებობა არც კი ჰქონდა გათვითცნობიერებული რეფლექსიის გაკეთებამდე.

აღსანიშნავია, რომ რეფლექსიის მნიშვნელობა მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისთვის სრულად არის გააზრებული საქართველოში მოქმედ შესაბამის ჩარჩო დოკუმენტებში, როგორცაა პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემა, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი. ამ დოკუმენტებში რეფლექსიის როლის ევოლუციის დეტალური განხილვისთვის იხ. Demetradze (2023). დამოუკიდებელ საქართველოში რეფლექსიის როლი, მისი კონცეფციის ევოლუცია განათლების სისტემის განვითარებასთან ერთად ვითარდებოდა. ბოლო წლებში შემუშავებულ მასწავლებლების პროფესიული განვითარების მარეგულირებელ დოკუმენტებში ვლინდება რეფლექსიის მზარდი როლი. შედეგად რეფლექსია მასწავლებლის მიმართ წაყენებული მოთხოვნების მნიშვნელოვანი კომპონენტი გახდა და მოხდა მისი ინტეგრირება მასწავლებლის პროფესიულ განვითარებაში (Demetradze, 2023). იხ. სქემა 1.

სქემა 1 /Graph 1

პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, მასწავლებლების პროფესიულ განვითარებაზე ზრუნვის პროცესში, გადამზადების დროს ყველა მასწავლებელმა გარკვეული სახით და დოზით არა მხოლოდ მიიღო ინფორმაცია რეფლექსია/თვითშეფასებაზე, არამედ დაწერა ის გარკვეული სახით, იქნება ეს წლიური ანგარიშისთვის ან გარე დაკვირვების დროს თუ გაკვეთილის/პროექტის განხორციელების შემდეგ დაწერილი რეფლექსიები.

ამდენად, დაგროვდა მასალა - მასწავლებლების რეფლექსიები, მაგრამ რეფლექსიის ეფექტურობა და მასწავლებლების დამოკიდებულება ჯერ ჯეროვანი შესწავლის საგანი არ გამხდარა. მასწავლებლის პროფესიული განვითარების მარეგულირებელ დოკუმენტებში რეფლექსიის ევოლუციის შესწავლის შემდეგ (Demetradze 2023) სწორედ ინგლისური ენის მასწავლებლების მიერ რეფლექსიის ცნების და მნიშვნელობის კონცეპტუალიზაციას და მათ მიერვე განხორციელებული რეფლექსიის პროცესის მათეული შეფასების შესწავლას ისახავს მიზნად წარმოდგენილი ნაშრომი.

მეთოდოლოგია. ინგლისური ენის მასწავლებლების მიერ განხორციელებული რეფლექსიის პროცესის მიმართ დამოკიდებულების გამოსაკვლევა და მათ მიერ რეფლექსიის ცნების და მნიშვნელობის გააზრების შესასწავლად დაიგეგმა და ჩატარდა გამოკითხვა.

თეორიული ჩარჩო, რომელსაც დაეყრდნო სტატიაში აღწერილი კვლევა, ეფუძნება მანამდე ჩატარებულ სამაგიდო კვლევას, რომელმაც შექმნა ბაზისი შემდგომი ეტაპებისთვის.

შესწავლილი მასალის (მარეგულირებელი დოკუმენტების) შედეგად მიღებული დაზუსტებული ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე მასწავლებლებთან კვლევის ჩატარებისთვის მზადება დაიწყო (Demetradze 2023). მომზადდა მასწავლებლების გამოკითხვისთვის საჭირო კითხვარის სამუშაო ვერსია, რომელიც ერთობლივ სადოქტორო პროგრამაში ჩართულმა დოქტორანტმა მასწავლებლებმა განიხილეს და შემდგომ მათი ჩართულობით მოხდა მისი პილოტირება. კითხვარის დაზუსტებული და საბოლოო ვერსია გაიგზავნა ეთიკის კომისიასთან. ელექტრონული ფორმატის google form-ში გაკეთებული კითხვარი დაიგზავნა იმერეთის სკოლების ინგლისური ენის მასწავლებლებთან.

შესწავლილი მარეგულირებელი დოკუმენტების სია მოიცავდა საქართველოს კანონს ზოგადი განათლების შესახებ, ეროვნულ გეგმას, მასწავლებელთა პროფესიულ სტანდარტს, მასწავლებლის პროფესიული მომზადებისა და განვითარების სქემას, საქართველოს მთავრობის დადგენილებებს მასწავლებლის მომზადებისა და პროფესიული

თ. დემეტრაძე

განვითარების კონცეფციასთან დაკავშირებით და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის პროგრამებს. შედეგად აღნიშნულ დოკუმენტებში თვითშეფასების და რეფლექსიის ასახვის თვალსაზრისით შესწავლა განხორციელდა და მოხდა მიღებული ინფორმაციის ანალიზი (Demetradze 2023).

კითხვარი 26 კითხვას შეიცავდა. პირველი ხუთი კითხვა ზოგადი ხასიათის იყო და ეხებოდა სქესს, სწავლების საფეხურს, სკოლის ტიპს, სკოლის მდებარეობას და მასწავლებლობის გამოცდილების ხანგრძლივობას. დანარჩენი კითხვები გადანაწილდა ორ ნაწილად, კითხვები მორგებული იყო ისეთ მასწავლებლებზე, რომლებიც იცნობდნენ ან არ იცნობდნენ მასწავლებლების პროფესიული განვითარების გეგმას. კითხვების გარკვეული რაოდენობა, მრავალჯერადი პასუხის გაცემის საშუალებას იძლეოდა, ამასთან მითითებული იყო ოფცია „სხვა“, რაც მასწავლებლებს საშუალებას აძლევდა კითხვაზე დამატებითი პასუხი ან კომენტარი დაეფიქსირებინა.

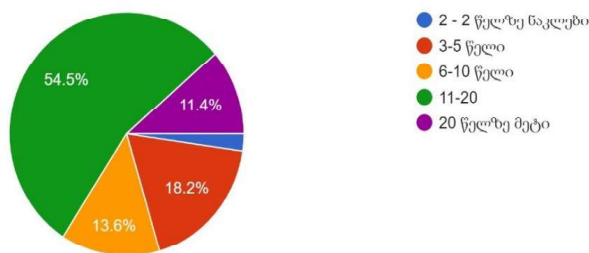
კითხვარის მეშვეობით, შევეცადეთ ორი თემა დაგვეფარა: ზოგადად ა) პროფესიული განვითარების საკითხები და ბ) რეფლექსია/ თვითშეფასებასთან დაკავშირებული თემატიკა. პროფესიული განვითარების ნაწილში ჩვენი მიზანი იყო გაგვეგო მასწავლებელთა პროფესიული განვითარებისთვის საჭირო რა რესურსებს იყენებენ, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მიერ შეთავაზებული მომსახურებებიდან, რომელში მიუღიათ მონაწილეობა, რომელმა აქტივობებმა შეუწყო ხელი მათ პროფესიულ წინსვლაში და/ ან სტატუსის ამაღლებაში რომ უკეთესი მასწავლებელი გამხდარიყვნენ. რეფლექსიასთან დაკავშირებული კითხვებით გავიგეთ, რა სახით მიიღეს ინფორმაცია რეფლექსია/თვითშეფასებაზე, ასევე ღია ტიპის კითხვების საშუალებით, ვთხოვეთ სუბიექტური შეფასებით დაესახელებინათ რეფლექსიის მიზანი, რეფლექსიის რაობა და ის სირთულეები, რომელსაც მასწავლებლები აწყდებიან რეფლექსიის დროს. კითხვები ასევე ეხებოდა რეფლექსიის დროს ხელისშემშლელ ფაქტორებს. ბოლო ნაწილში შევეცადეთ დაგვეფიქსირებინა მასწავლებლების დამოკიდებულება რეფლექსიისა და რეფლექსიის წერის მიმართ და დაგვედგინა რამდენად განიხილავენ მას მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისთვის საჭირო და მნიშვნელოვან კომპონენტად. ამის დადგენა განსაკუთრების საინტერესო იყო, რამეთუ მასწავლებლების პრაქტიკული საქმიანობის შეფასების ერთ-ერთი მნიშვნელოვან კომპონენტს რეფლექსია წარმოადგენს.

კვლევის შედეგები და ანალიზი

მასწავლებლების გამოკითხვა. გამოკითხულ მასწავლებელთა (120) უმრავლესობა (95%) მდებარეობითი სქესის წარმომადგენელი იყო. მასწავლებლები რომლებიც ასწავლიან მხოლოდ დაწყებით საფეხურზე უმცირესობას წარმოადგენენ და გამოკითხულთა მხოლოდ 2,3% შეადგენდნენ. მასწავლებლების 9,1% მხოლოდ საშუალო საფეხურზე ასწავლის, მხოლოდ საბაზოზე - 11,4%, საბაზო და საშუალო საფეხურს კი ფარავს მასწავლებელთა დაახლოებით 16%.

გამოკითხვაში მონაწილეობდნენ სახელმწიფო და კერძო სკოლის მასწავლებლები. სკოლის ტიპის მიხედვით სახელმწიფო სკოლის წარმომადგენლების რიცხვი კერძო სკოლის მასწავლებლების რიცხვს (68,2,8% / 31,8%) აღემატება. სკოლების მდებარეობის მიხედვით პასუხების უმეტესობა ქალაქში მდებარე სკოლების მასწავლებლებისგან არის დაფიქსირებული (54,5%), სოფელში მდებარე სკოლიდან - 34,1%, რაიონული ცენტრიდან - მასწავლებლების 11%. მასწავლებლების სამუშაო გამოცდილება ვარიირებს: უმეტესად 11-20 წლის გამოცდილების მქონე მასწავლებლები არიან. მათი რაოდენობა გამოკითხულთა ნახევარზე ცოტა მეტს წარმოადგენს (54,5%). დაახლოებით მეხუთედს წარმოადგენენ მასწავლებლები 3-5 წლიანი გამოცდილებით. 6-10 წლის გამოცდილება აქვს გამოკითხული მასწავლებლების 13%-ს. გამოკითხვაში ახალბედა მასწავლებლების მონაწილეობის წილი მცირეა და მხოლოდ 2,3% წარმოადგენს. გამოცდილი, 20 და მეტი წლის სტაჟის მქონე მასწავლებლების რაოდენობა 12% არ აღემატება (11,8%). იხ. დიაგრამა 1

5. სამუშაო (მასწავლებლობის) გამოცდილება

დიაგრამა 1

კითხვაზე იცნობენ, თუ არა პროფესიული განვითარების სქემას, მასწავლებლების აბსოლუტურმა უმრავლესობამ დადებითი პასუხი

თ. დემეტრაძე

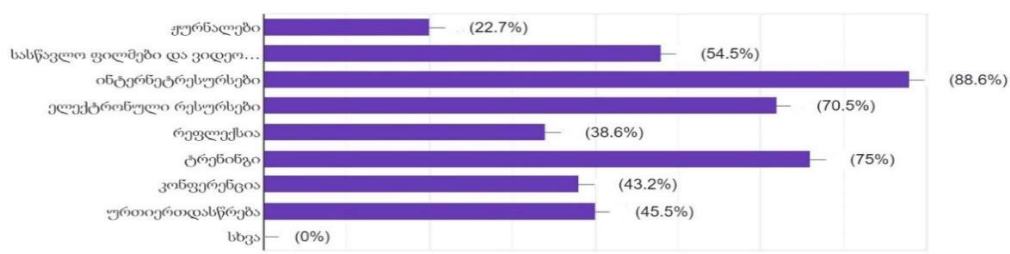
გაცა და მათი რაოდენობა 97% შეადგენს, რაც იმაზე მიუთითებს რომ ინფორმირებულობის ხარისხი მაღალია. მხოლოდ ერთმა მასწავლებელმა დააფიქსირა, რომ არ იცნობს მასწავლებლის პროფესიული განვითარების სქემას და მიზეზად დასახელებულია გაცნობისთვის დროის ნაკლებობა. კითხვარი არ იძლევა საშუალებას დადგინდეს რამდენ წლიანი სტაჟის მქონე მასწავლებლის პასუხია მიღებული, თუმცა შეიძლება ვივარაუდოთ რომ ეს მასწავლებელი ახალბედაა და გამოკითხვაში მონაწილეობის მომენტისთვის ჯეროვნად არ იყო ჩართული პროფესიული განვითარების სქემაში.

ასევე აღსანიშნავია სქემის ხელმისაწვდომობა, რადგან მასწავლებლების 50%-ზე მეტმა დააფიქსირა რომ ინფორმაცია ინტერნეტით მიიღო. შემდეგ პოზიციებს თანაბრად იკავებს/ინაწილებს პასუხი, რომ ინფორმაცია დირექტორისგან (44,2%), მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრისგან (44,2%) და კოლეგა მასწავლებლებისგან (37,2%) მიიღეს.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარებისათვის პედაგოგების მიერ გამოყენებულ საჭირო რესურსებს შორის პოპულარულია ინტერნეტრესურსები (88,6%), შემდეგ პროცენტული მაჩვენებლით მოდის ტრენინგები (75%) და ელექტრონული რესურსები (70,5%). ურთიერთდასწრებას ასახელებს გამოკითხულთა 45%, ხოლო კონფერენციას - 43%. მასწავლებელთა პროფესიული განვითარებისათვის საჭირო რესურსად რეფლექსიას 30%-ზე ცოტა მეტი მასწავლებელი ასახელებს (38,6%). მასწავლებლების დაახლოებით მეხუთედი თვლის, რომ ჟურნალები მათი პროფესიული განვითარებისთვის საჭირო რესურს წარმოადგენს. იხ. დიაგრამა 2

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მიერ შეთავაზებული მომსახურებებიდან მასწავლებლების უმეტესობა (81,8%)

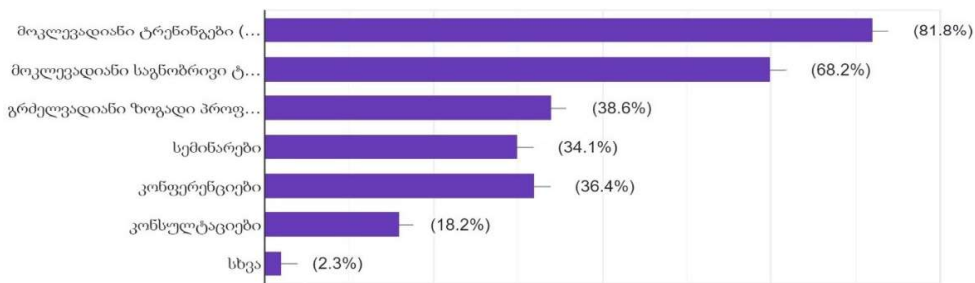
7. მასწავლებელთა პროფესიული განვითარებისთვის საჭირო რა რესურსებს იყენებთ?

დიაგრამა 2

მოკლევადიანი ტრენინგების (ზოგადი პროფესიული) მონაწილეა. 13%-ანი სხვაობით მეორე ადგილზე მოკლევადიანი საგნობრივი ტრენინგებია. კონფერენციებს გამოკითხულთა 36% ირჩევს. უცნობია აღნიშნული რაოდენობის რა ნაწილს წარმოადგენს კონფერენციაში მონაწილეობა, და არა უბრალოდ დასწრება. იხ. დიაგრამა 3

8. მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მიერ შეთავაზებული მომსახურებებიდან რომელში მიგიღიათ მონაწილეობა?

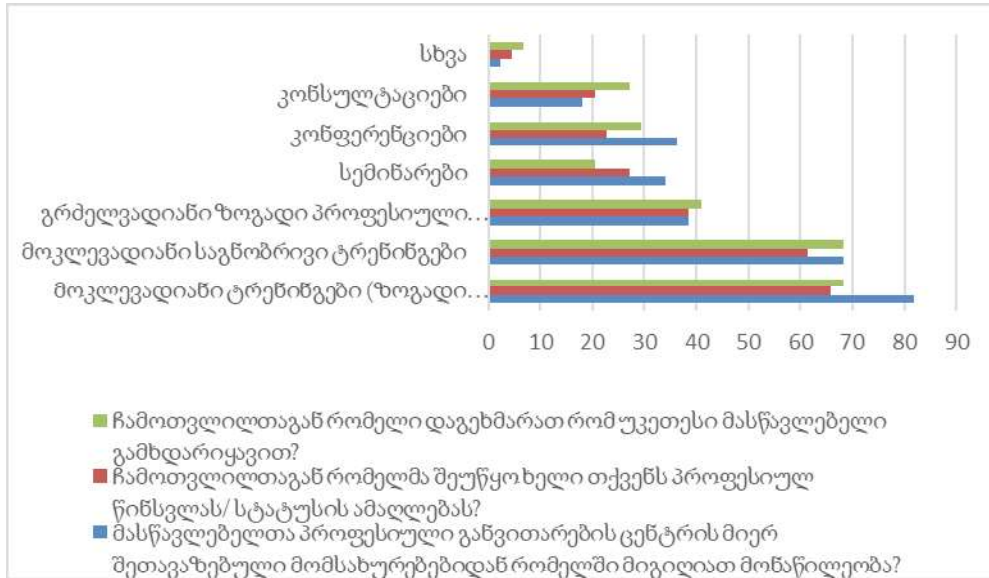
დიაგრამა 3

საინტერესო პროცენტული გადანაწილება დაფიქსირდა იმ კითხვასთან დაკავშირებით, სადაც მასწავლებლებმა დააფიქსირეს მათი აზრით რამ შეუწყო ხელი მათ პროფესიულ წინსვლას და/ან სტატუსის ამაღლებას. მასწავლებლების პასუხები თითქმის თანაბრად გადანაწილდა მოკლევადიან ზოგად პროფესიულ ტრენინგებსა და მოკლევადიან საგნობრივ ტრენინგებს შორის (65,9% და 61,4%). კონფერენციებში გამოკითხულთა 36,4% მონაწილეობს, მაგრამ მხოლოდ 22% -ს მიაჩნია, რომ კონფერენცია მათ პროფესიულ წინსვლას უწყობს ხელს. რესპონდენტთა 5% ირჩევს პასუხს „სხვა“ და განმარტავს, რომ ჩამოთვლილთაგან უჭირს ამორჩევა, რადგან შემოთავაზებული კომპონენტებიდან -ორივე სახეობის მოკლევადიანი ტრენინგები (პროფესიული და საგნობრივი), გრძელვადიანი ზოგადი პროფესიული ტრენინგ-კურსები, სემინარები, კონფერენციები და კონსულტაციები - თავის წვლილი თითოეულმა კომპონენტმა შეიტანა. პასუხში „სხვა“ ასევე დასახელებულია ინტერნეტ რესურსები.

უკეთესი მასწავლებლები რომ გამხდარიყვნენ, რესპონდენტთა 65%-ზე მეტი ისევ მოკლევადიან ზოგად პროფესიულ ტრენინგებსა (68,2%) და მოკლევადიან საგნობრივ ტრენინგებს (68,2%) ასახელებს. კონფერენციას ამ ნაწილში რესპონდენტთა ცოტა მეტი რაოდენობა ასახელებს (29,5%)

თ. დემეტრაძე

და წინა კითხვის მსგავსად 6% ირჩევს პასუხს „სხვა“ და აქაც ინტერნეტ რესურსებს ასახელებს. იხ. დიაგრამა 4

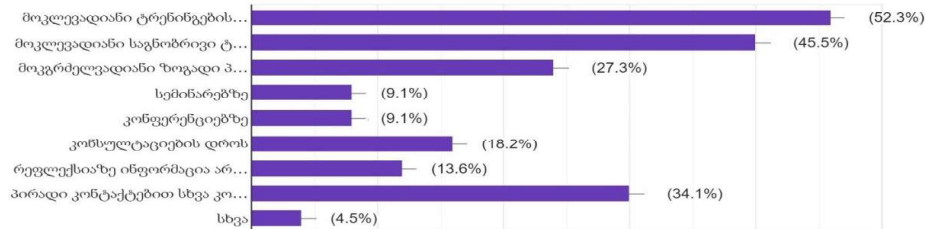

დიაგრამა 4

კითხვაზე მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მიერ შეთავაზებული რომელი მომსახურებების დროს მიეწოდათ ინფორმაცია რეფლექსიაზე/თვითშეფასებაზე, მასწავლებლების ნახევარზე ცოტა მეტმა მოკლევადიანი ტრენინგები (ზოგადი პროფესიული) დაასახელა, 45% მოკლევადიან საგნობრივ ტრენინგებს ასახელებს. მესამე პოპულარული პასუხი არის - პირადი კონტაქტებით სხვა კოლეგისგან ან ნაცნობისგან მიღებული ინფორმაცია (34,1%). ყველაზე დაბალი პროცენტული მაჩვენებელი ფიქსირდება ორაქტივობასთან დაკავშირებით - 9%-მა ინფორმაცია მიიღო სემინარებზე და კონფერენციებზე. 13,6% აფიქსირებს ფაქტს, რომ რეფლექსიაზე ინფორმაცია არ მიუღია, რაც დაახლოებით რესპონდენტების მეხუთედია და შედარებით მაღალი მაჩვენებელია. კატეგორია „სხვა“-ს მასწავლებლების დაახლოებით 5% ირჩევს და აფიქსირებს რომ მსგავსი არ ჰქონია. იხ. დიაგრამა 5.

საინტერესო იყო გაგვეგო, რა სახით მიეწოდათ მასწავლებლებს

12. მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მიერ შეთავაზებული რომელი მომსახურებების დროს მოგეწოდათ ინფორმაცია რეფლექსიაზე/თვითშეფასებაზე.

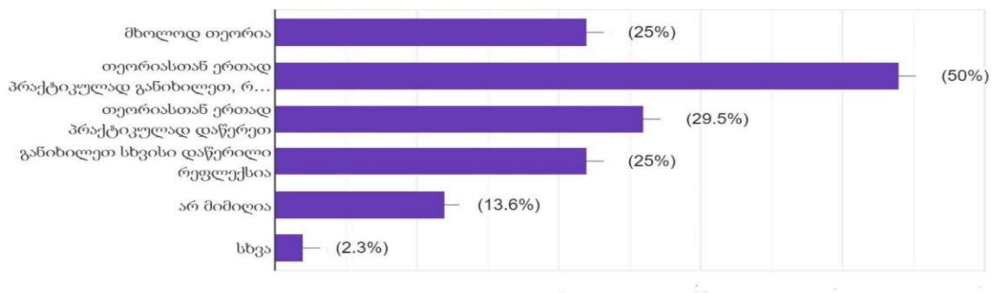

დიაგრამა 5

ინფორმაცია რეფლექსია/თვითშეფასებაზე. აღნიშნულ კითხვაზე პასუხები ისე გადანაწილდა რომ მასწავლებელთა 50%-მა აღნიშნა, რომ თეორიული ინფორმაცია მიეწოდა და თეორიასთან ერთად მოხდა პრაქტიკული განხილვა იმისა თუ როგორ იწერება რეფლექსია. თანაბარი პროცენტული მაჩვენებელი (25%) დაფიქსირდა 2 პოზიციასთან დაკავშირებით. მასწავლებლების ერთ ნაწილს ინფორმაცია მხოლოდ თეორიის სახით მიეწოდა, მეორე ნაწილმა სხვისი დაწერილი რეფლექსიები განიხილა. დაახლოებით 30%-მა თეორიასთან ერთად რეფლექსია პრაქტიკულად დაწერა. იხ. დიაგრამა 6.

კვლევის ჩატარების დროს, კითხვარში ერთ-ერთი ღია კითხვის

13. რა სახით მოგეწოდათ ინფორმაცია რეფლექსიაზე/თვითშეფასებაზე?

დიაგრამა 6

თ. დემეტრაძე

დასმით გვინდოდა დაგვედგინა (მასწავლებლების სუბიექტური აზრით) რა მიზანს ემსახურება რეფლექსია. მასწავლებლების პასუხების გადანაწილება ორ დიდ ჯგუფში შეიძლება. პასუხების ერთი ნაწილი ზოგადი ხასიათიაა და ძირითადად მოკლედ, ერთი სიტყვით განმარტებას გულისხმობს. რესპონდენტთა მეორე ნაწილმა რეფლექსიის მიზანზე საუბრის დროს მეტად ვრცელი პასუხები გასცა, და მეტი კონკრეტულობა შემოიტანა.

თქვენი აზრით რეფლექსია რა მიზანს ემსახურება (თქვენი სუბიექტური აზრით)*	
ზოგადი დახასიათება	მეტად კონკრეტული
„თვითშეფასებას“; „თვითანალიზებას“;	„ჩემთვის რეფლექსია საკუთარ თავთან ხმამაღალი საუბარია, რაც მეხმარება უკეთ დავგეგმო სასწავლო პროცესი“
„პროფესიულ განვითარებას“; „წინსვლის ხელშეწყობას“ „განვითარებას“;	„ეხმარება მასწავლებელს გამოავლინოს საქმიანობის ძირითადი კომპონენტები, პრობლემები, მათი გადაწყვეტის გზები და შემდეგ განსაზღვროს მისი საქმიანობის გზები“
„პრობლემის გააზრებას“; „სუსტი და ძლიერი მხარის იდენტიფიკაციას“; „პრობლემის პოვნას, აღმოფხვრას“; „სუსტი მხარის გაუმჯობესებას“	„რეფლექსიის წერით ვიაზრებთ რა და როგორ გავაკეთეთ. გავედით თუ არა მიზანზე. რა აქტივობები გამოვიყენე. „გვეხმარება დავინახოთ ძლიერი და სუსტი მხარეები და იმის მიხედვით შევცვალოთ და დავგეგმოთ სწავლა/სწავლების სტრატეგიები“

მასწავლებლების პასუხებში შედარებით მეტი დაკონკრეტების გარდა ფიქსირდება ისეთი პასუხები, რომლებშიც შეიმჩნევა მასწავლებლის კონკრეტული გამოცდილება, შესამჩნევია რომ მასწავლებელი ზოგადად არ საუბრობს და კონკრეტულ გამოცდილებას ეყრდნობა. რიგ შემთხვევაში რესპონდენტი ზოგადად მასწავლებლებს კი არ მოიაზრებს, არამედ თავის თავზე საუბროს (მე), ან მასწავლებლების ჯგუფზე, სადაც თავის თავსაც მოიაზრებს (ჩვენ).

მასწავლებლების მიერ დასახელებული ქვეთემები, რეფლექსიაზე და თვითშეფასებაზე საუბრის დროს განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენენ და პასუხობენ იმ განმარტებებს, რომლებიც მასწავლებლებისთვის

განკუთვნილ სხვადასხვა ლიტერატურაში/გზამკვლევი წარმოდგენილი:

თვითშეფასება უნდა განვიხილოთ როგორც განმავითარებელი შეფასების ტიპი, რომლის დროსაც მასწავლებელი აკეთებს რეფლექსიას, აფასებს თავისივე მუშაობს პროცესს, წინასწარ განსაზღვრული სტანდარტის/კრიტერიუმების შესრულების ხარისხს. იგი აკეთებს თავისი ძლიერი და სუსტი მხარეების იდენტიფიცირებას და მუშაობის პროცესში ცვლილებები სწორედ რეფლექსიისა და ანალიზის საფუძველზე შეაქვს“ (მასწავლებლის საქმიანობის ... 2015, 2016).

რეფლექსური სწავლება ზრდის პროფესიონალიზმს. მასწავლებელი, რომელიც კარგად არის ინფორმირებული თავისი სწავლების შესახებ, უკეთ აფასებს მისივე პროფესიული განვითარების დონეს და ხვდება, რომელი მიმართულებით სჭირდება ცვლილება, იზრდება პროფესიულად; რეფლექსური მასწავლებელი ეფექტურად უმკლავდება სასწავლო პროცესში არსებულ კომპლექსურ გამოწვევებს“ (მასწავლებლების თვითშეფასების 2019).

ყოველი გაკვეთილის ბოლოს, როდესაც მასწავლებელი ჩატარებული გაკვეთილის რეფლექსიას აკეთებს, უნდა გაანალიზოს, რა იყო კარგი, რა დაეხმარა შედეგის მიღწევაში და რამ დააბრკოლა, რისი გაუმჯობესებაა სასურველი. შეფასების შედეგებისა და თვითშეფასების გათვალისწინებით მასწავლებელს შესაძლებლობა ეძლევა შეიტანოს გარკვეული ცვლილებები და დამატებები გაკვეთილის გეგმაში. სასწავლო პროცესისადმი ასეთი შემოქმედებითი მიდგომა ეხმარება «მასწავლებელს მუდმივად დახვეწოს თავისი პედაგოგიური პრაქტიკა“ (პედაგოგიური გზამკვლევი 2016).

თვითშეფასება არის განმავითარებელი შეფასების ტიპი, რომლის დროსაც მასწავლებელი აკეთებს რეფლექსიას, აფასებს საკუთარი მუშაობს პროცესს, წინასწარ განსაზღვრული სტანდარტის/კრიტერიუმების შესრულების ხარისხს. იგი აკეთებს თავისი ძლიერი და სუსტი მხარეების იდენტიფიცირებას და მუშაობის პროცესში ცვლილებები სწორედ რეფლექსიისა და ანალიზის საფუძველზე შეაქვს (პედაგოგიურ გზამკვლევი 2016)

კითხვარის მომდევნო შეკითხვით, მასწავლებლებს ვთხოვეთ განემარტათ, როგორ ესმოდათ რეფლექსიის რაობა. აქაც მათი

თ. დემეტრაძე

სუბიექტური განმარტება გვანტერესებდა. წინა კითხვის მსგავსად, პასუხების დაყოფა 4 ჯგუფად შეიძლება, იმაზე დაყრდნობით რა არის ხაზგასმული განმარტების დროს. ამ ჯგუფებში აქცენტირებული თემები შემდეგნაირად გადანაწილდა:

„საკუთარი საქმიანობის შეფასება“, რეფლექსია, ჩემი აზრით, არის საკუთარ თავთან საუბარი
ძლიერი და სუსტი მხარეების/პრობლემების დადგენა/აღმოჩენა/გააზრება და დაფიქრება, რისი შეცვლა/კორექტირებაა სასურველი, რომ მომავალში გაკვეთილი უკეთესი იყოს
თვითშეფასება, თვითგაანალიზება, თვითშემეცნება და სწავლის მიზანი; ობიექტური თვითშეფასება

უნდა აღინიშნოს, რომ კითხვაზე გაცემულ პასუხებთან შედარებით, მკვეთრი სხვაობა არ დაფიქსირებულა წინა მეტიც განმარტებებთან ერთად ნახსენებია რეფლექსიის საჭიროების და მნიშვნელობის ახსნა: „რეფლექსიის მეშვეობით შეგიძლია უკეთ დაგეგმო შემდეგი გაკვეთილი“, „რეფლექსია აუცილებელი ელემენტია, მომდევნო ნაბიჯების დასაგეგმად და საჭიროების გასაგებად“, „ეხმარება მასწავლებელს გამოავლინოს და შეიმეცნოს თავისი საქმიანობის ძირითადი კომპონენტები“, „პრობლემების დანახვა“, „რეფლექსია გვეხმარება დეტალური ანალიზის გაკეთებაში. გვაჩვენებს დადებით და უარყოფით მხარეებს, რა გაკეთდა კარგად და რა საჭიროებს გაუმჯობესებას“.

რესპონდენტების მიერ გაკეთებული განმარტებები უმეტესად ან ზოგადი ხასიათის განმარტებებს წარმოადგენდა ან შედარებით კონკრეტულს, პირად გამოცდილებაზე დაყრდნობით.

„რეფლექსია გულისხმობს საკუთარი გამოცდილების, ემოციების და მოქმედებების გააზრებულ განხილვას და ანალიზს. ის მოითხოვს ინტროსპექციას, რათა შეისწავლოს პიროვნული რწმენა, ღირებულებები და ქცევები, ხელი შეუწყოს საკუთარი თავის და სამყაროს უფრო ღრმა გაგებას“.

ზოგიერთი განმარტება იმდენად ზოგადი იყო, რომ მასში მასწავლებელთან, მოსწავლესთან, სკოლასთან კავშირი არ ფიქსირდებოდა და მოიაზრებოდა ზოგადად ადამიანი, პროფესიის განურჩევლად: „რეფლექსია ნიშნავს ადამიანის მიერ საკუთარი პიროვნების, ცოდნის და მდგომარეობის გაცნობიერებას“. მსგავსი განმარტებები არ ჭარბობს და შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ განმარტება ახალბედა მასწავლებელმა გააკეთა, რომელსაც თეორიული და მეტწილად ზოგადი ცოდნა აქვს.

პასუხების უმეტესობაში დასახელებულია რეფლექსიასთან

დაკავშირებული კომპონენტები ან დამახასიათებელი თვისებები, როგორებიცაა:

- „თვითშეფასება“, „ერთგვარი შეფასება“;
- „საკუთარი გამოცდილების, ემოციების და მოქმედებების გააზრებულ განხილვას და ანალიზს. ის მოითხოვს ინტროსპექციას, რათა შეისწავლოს პიროვნული რწმენა, ღირებულებები და ქცევები, ხელი შეუწყოს საკუთარი თავის და სამყაროს უფრო ღრმა გაგებას.“
- „დეტალური მიმოხილვა განვლილის“;
- „რა არის სუსტი გაკეთებული და რა არის კარგი. ძლიერი და სუსტი მხარეების განსაზღვრება“.

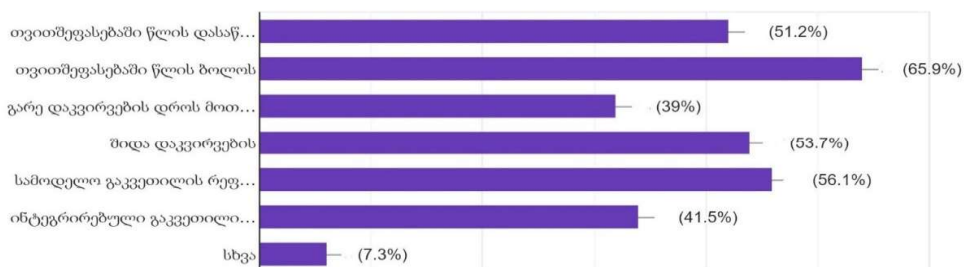
მასწავლებლების აბსოლუტური უმრავლესობა (93%) აცხადებს, რომ თვითონ დაუწერია თვითშეფასება/რეფლექსია. ყველაზე გავრცელებული რეფლექსია არის თვითშეფასება წლის ბოლოს დაწერილი (65,9%). მეორე ადგილზე არის სამოძრაო გაკვეთილის რეფლექსია (56,1%), მცირე სხვაობით მესამე და მეოთხე ადგილზე არის შიდა დაკვირვების დროს დაწერილი რეფლექსია (53,7%) და თვითშეფასება წლის დასაწყისში (51,2%). გარე დაკვირვების დროს დაწერილი რეფლექსიას ასახელებს მასწავლებლების საკმაოდ დიდი ნაწილი - 39%. პასუხში „სხვა“ ერთმა რესპონდენტმა დააფიქსირა კონკურსებში მონაწილეობის რეფლექსია, პროექტის მართვის რეფლექსია და კლუბების მართვის რეფლექსია, ხოლო მეორე რესპონდენტმა დაასახელა მაგისტრატურის საფეხურზე სწავლების დროს დაწერილი რეფლექსია და ბრიტანეთის საბჭოს ონლაინ პლატფორმაზე დაწერილი რეფლექსია. იხ. დიაგრამა 7.

დასახელებული «სხვა»

კონკურსებში მონაწილეობის რეფლექსია, პროექტების მართვის რეფლექსია, კლუბების მართვის რეფლექსია.....

მაგისტრატურაზე სხვადასხვა საგნებში. ბრიტანეთის საბჭოს ონლაინ პლატფორმაზე.

რომელი რეფლექსია დაგიწერია?

დიაგრამა 7

თ. დემეტრაძე

თვითშეფასების/რეფლექსიის წერაში საკუთარი კომპეტენციის შეფასების დროს, მასწავლებლების პასუხების მრავალფეროვნება დაფიქსირდა. ნახევარზე მეტმა რესპონდენტმა საკუთარი კომპეტენცია შეაფასა როგორც „მაღალი“, 26,8%-მა აირჩია პასუხი „ძალიან მაღალი“, დაახლოებით მეხუთედმა 5–ქულიანი შეფასების სკალაზე კომპეტენცია რეფლექსიის წერაში 3 ქულით შეაფასა. 2%-მა 2 ქულა დაიწერა, რითაც შეფასება „დაბალი“ აირჩია.

თვითშეფასების წერის დროს 31,7%-ს დასჭირდა სხვისი დახმარება, ხოლო 68,3%-მა რეფლექსია დახმარების გარეშე დაწერა. რეფლექსიის დროს სირთულეების ჩამონათვალში ფიგურირებს:

არაფერი, არ მქონია პრობლემა, უმეტესად არ გამჭირვებია
საკუთარ სუსტ და ძლიერ მხარეებზე საუბარი, უარყოფით მხარეზე აქცენტირება და გამოხატვა, თვითკრიტიკა
ყველა კრიტერიუმის გათვალისწინება, სტრუქტურის მიგნება, თუ როგორ იწერება რეფლექსია, სტრუქტურის დაცვა, სტრუქტურის შენარჩუნება, რეფლექსიისთვის სწორი სტრუქტურის მიცემა

ხელისშემშლელი ფაქტორებიდან, რის გამოც მასწავლებელმა თავი შეიკავა რეფლექსიის წერისგან, რესპონდენტების 44% პროცენტმა, დრო დაასახელა, რეფლექსიის დაწერა დროს მოითხოვს, 22% რეფლექსიის დაწერის არცოდნას ასახელებს. რეფლექსიის წერას უსარგებლოდ 12% მიაჩნია, ხოლო დაახლოებით 15% აცხადებს, რომ რთულია სუსტ მხარეებზე საუბარი. იხ. დიაგრამა 8

დაასახელეთ «სხვა»

დროის უქონლობის გამო შესაძლოა ვერ დავეწერო, ანალოგიურად დროის დეფიციტი მიმაჩნია ხელისშემშლელად.

აუცილებელია დაწერა. სამომავლოდ ითვალისწინებ რა იყო სუსტი მხარე და ცდილობ ხარვეზის გამოსწორებას.

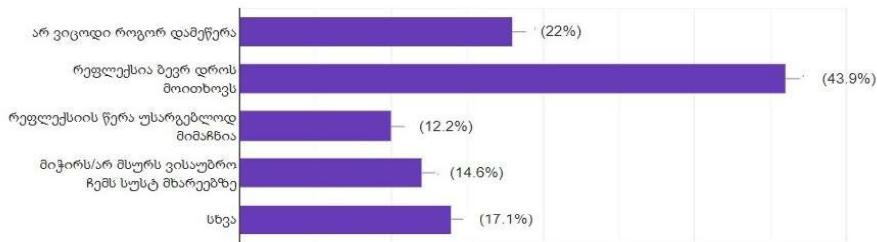
არც ერთი

მიმაჩნია, რომ რეფლექსია აუცილებელია და მას ხელი არაფერმა არ უნდა შეუშალოს, დიახ დროს მოითხოვს, თუმცა სხვა დოკუმენტაციაზე ბევრად საჭირო კომპონენტია თვითგანვითარებისთვის

არ მქონია სირთულეები

ჩემი აზრით, ძალიან მნიშვნელოვანია რეფლექსია.

დაასახელეთ ის ხელისშემშლელი ფაქტორები, რის გამოც თავს შეიკავებდით რეფლექსიის წერისგან

დიაგრამა 8

კითხვაზე რეფლექსიის წერა უნდა იყოს თუ არა შეფასებადი კომპონენტი მასწავლებლის პროფესიულ განვითარებაში, გამოკითხულთა 55% დადებით პასუხს აფიქსირებს, ნახევარზე ცოტა ნაკლები (45,5%) ისურვებდა რეფლექსია შეფასებად კომპონენტად არ ფიქსირდებოდა. მიმაჩნია, პროცენტული გადანაწილება იმაზე მიუთითებს რომ მასწავლებლების ნაწილისთვის რეფლექსია ბოლომდე კომფორტულ თემას არ წარმოადგენს.

მონაცემების ინტერპრეტაცია და ანალიზი. გამოკითხულ მასწავლებელთაგან უმრავლესობა სამივესაფეხურზე (დაწყებითი, საბაზო, საშუალო) ან საშუალო/საბაზო საფეხურზე ასწავლის. უმეტესობა ქალაქის სკოლების მასწავლებელია, თუმცა პასუხები გაცემული აქვთ სოფელში და რაიონულ ცენტრებში მდებარე სკოლებში მომუშავე მასწავლებლებს. თითქმის 70% 10-წელზე მეტი გამოცდილების მქონე მასწავლებელია. აღნიშნული ცხადყოფს დემოგრაფიულ მრავალფეროვნებას და ასევე მასწავლებლების გამოცდილებას, რაც საფუძველს გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ წარმოდგენილ მონაცემებზე დაყრდნობით შესაძლებელია საერთო ტენდენციის დანახვა.

მასწავლებლების გამოცდილებიდან გამომდინარე არ არის გასაკვირი, რომ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემაზე ინფორმირებულობა მაღალია. აღნიშნული ტენდენცია (97%) ასევე მოსალოდნელი იყო ქვეყანაში ჩატარებული ცნობიერების ასამაღლებელი აქტივობების, სხვადასხვა ტრენინგების და ვერქშოფების გათვალისწინებით.

ინფორმირებულობის მაღალი დონე სავარაუდოდ შეიძლება აიხსნას იმიტაც, რომ მასწავლებლებმა ინფორმაცია მიიღეს რამდენიმე სხვადასხვა წყაროდან და ამ წყაროებმა ეფექტურად იმუშავა, რადგან ინტერნეტის (>50%) გარდა მასწავლებლები ინფორმაციის წყაროდ პროფესიული განვითარების ცენტრს (42,2%) და სკოლის დირექტორებს (42,2%)

თ. დემეტრაძე

ასახელებენ. ვფიქრობ, დადებითად შეიძლება მივიჩნიოთ ფაქტი, რომ მასწავლებლის განვითარების სქემაზე ინფორმაცია გამოკითხულთა 37,2%-მა კოლეგა მასწავლებლებისგან მიიღო, რაც მასწავლებლებს შორის ურთიერთთანამშრომლობის ერთგვარი ინდიკატორი შეიძლება იყოს.

საინტერესო პროცენტული გადანაწილება დაფიქსირდა იმ კითხვასთან დაკავშირებით, სადაც მასწავლებლებმა დააფიქსირეს მათი აზრი, თუ რამ შეუწყო ხელი მათ პროფესიულ წინსვლას და/ან სტატუსის ამაღლებას. მასწავლებლების 65,9% მოკლევადიან ზოგად პროფესიულ ტრენინგებს და 61,4% მოკლევადიან საგნობრივ ტრენინგებს ასახელებს, კონფერენცია 22%-მა დააფიქსირა. ვფიქრობ, კონფერენციას პროფესიული წინსვლის/სტატუსის ამაღლების საშუალებად შედარებით ნაკლებად იყენებენ, რადგან სავარაუდოდ არ მიაჩნიათ, რომ ის პროფესიულ წინსვლაში ეხმარებათ, ან უფრო პრობლემურად ესახებათ, ვიდრე ტრენინგზე დასწრებაა. საინტერესოა, პროფესიული წინსვლა აქ მხოლოდ გაუმჯობესებული სტატუსი და მომატებული ხელფასი ან ბონუსია, თუ ახლის გაგება-გაზიარების სურვილი.

საკმაოდ მკვეთრი განსხვავება გამოვლინდა განვლილი ორი ტიპის ტრენინგების სარგებლიანობის თვალსაზრისით. გამოკითხულთა 82%-ს მოკლევადიან ზოგად პროფესიულ ტრენინგებში აქვს მონაწილეობა მიღებული, მოკლევადიან საგნობრივში კი 68,2%-ს, მაგრამ სარგებლიანობის ნაწილში პასუხების პროცენტული მაჩვენებელი ცოტათი დაბალია. პროფესიული წინსვლისთვის ზოგადი პროფესიული ტრენინგები 65,9%-თვის, ხოლო მოკლევადიანი დარგობრივი ტრენინგი 61,4%-თვის აღმოჩნდა სასარგებლო. მაშასადამე მოკლევადიან ზოგად პროფესიულ ტრენინგში ჩართული 82% -დან სარგებლიანობა 65,9% დაინახა, რაც 17%-ით ნაკლებია. მოკლევადიან საგნობრივ ტრენინგებში ჩართული 68% -დან სარგებლიანობა 61,4 დაინახა, რაც 6%-ან სხვაობას გვაძლევს. აღნიშნული სხვაობებიდან ჩანს, რომ საგნობრივი ტრენინგები უფრო მეტად გამოსადეგი აღმოჩნდა მასწავლებლებისთვის, რაც გვაძლევს საშუალებას ვთქვათ, რომ დაგეგმვის დროს აქცენტი უნდა გაკეთდეს მეტ საგნობრივ ტრენინგზე.

გამოკითხვამ გამოავლინა გარკვეული დისბალანსი რეფლექსიაზე მიღებულ ტრენინგებში თეორიულ და პრაქტიკულ კომპონენტებს შორის. რეფლექსიის შესახებ ინფორმაცია მასწავლებლების მეოთხედმა მხოლოდ თეორიის სახით მიიღო, ხოლო 13,6%-ს ინფორმაცია არ მიუღია, რაც ჯამურად იმაზე მიუთითებს რომ გამოკითხული მასწავლებლების მესამედს სჭირდება დამატებითი მხარდაჭერა. ამასთან აღსანიშნავია, რომ გადამზადება თეორიულ მასალასთან ერთად უნდა მოიცავდეს პრაქტიკულ ელემენტსაც.

კითხვარში ღია კითხვებზე გაცემული პასუხები იმაზე მიგვანიშნებს, რომ მასწავლებლებმა იციან რეფლექსიის რობა და რა მიზანს ემსახურება ის. აღსანიშნავია, რომ მასწავლებლების პასუხების ნაწილი არის ვრცელი, თითქოს და კონკრეტული, მაგრამ ამავდროულად ძალიან ზოგადი. ამასთან რეფლექსიაზე საუბრის დროს ობიექტი არ არის ნათლად გამოკვეთილი, რაც იმის მანიშნებელი შეიძლება იყოს, რომ რესპონდენტისთვის თემა, რომელზეც საუბრობს, ან ბუნდოვანია და მოქმედ პირად თავის თავს ვერ ხედავს (ეს ჩემი არ არ არის, მე არ მჭირდება), ან რეფლექსია ბოლომდე არ აქვს გააზრებული. უკიდურეს შემთხვევაში, რეფლექსიას მასწავლებლებთან/მოსწავლეებთან ვერ აკავშირებს და/ან მნიშვნელოვან თემად არ აღიქვამს და უბრალოდ მზა ზოგადი განმარტების სახით ახსოვს (სმენია ან წაუკითხავს).

თუმცა არის შემთხვევები, როცა ფიქსირდება სიღრმისეული განმარტებები. მასწავლებლების პასუხებში შედარებით მეტი დაკონკრეტების გარდა ფიქსირდება ისეთი პასუხები, რომლებშიც შეიმჩნევა მასწავლებლის კონკრეტული გამოცდილება, შესამჩნევია რომ მასწავლებელი ზოგადად არ საუბრობს და კონკრეტულ გამოცდილებას ეყრდნობა. რიგ შემთხვევაში რესპონდენტი ზოგადად მასწავლებლებს კი არ მოიაზრებს, არამედ თავის თავზე საუბროს (მე), ან მასწავლებლების ჯგუფზე, სადაც თავის თავსაც მოიაზრებს (ჩვენ).

ასევე ფიქსირდება პასუხები, სადაც რეფლექსია მოსწავლეებთან მიმართებაშია ნახსენები - საუბრობს მოსწავლეების რეფლექსიაზე. ეს შეიძლება იყოს გაკვეთილის/თემის/თავის ბოლოს მოსწავლეების მიერ გაკეთებული რეფლექსია, რომლის გაკეთება ასევე ევალუა მასწავლებელს შედეგებისა და პროგრესის გადამოწმება/დაფიქსირების მიზნით. აღნიშნული ასევე გვამღევს საშუალებას ვივარაუდოთ, რომ მასწავლებლისთვის რეფლექსიის თემა ნაცნობია და ის ერკვევა მის ფორმებსა თუ სახეობებში.

მასწავლებლების პასუხები ასევე შეიძლება განვიხილოთ კატეგორიების მიხედვით, იქედან გამომდინარე, რა არის უფრო მეტად ხაზგასმული, რეფლექსიის როლთან მიმართებაში, რაზეა გაკეთებული მეტი აქცენტი. ამ თვალსაზრისით პასუხების გადანაწილება შემდეგნაირად შეიძლება:

პროფესიული განვითარება, პროფესიული წინსვლის ხელშეწყობა.
ძლიერი და სუსტი მხარეების/პრობლემების დადგენა/აღმოჩენა/გააზრება და დაფიქრება, რისი შეცვლა/კორექტირებაა სასურველი, რომ მომავალში გაკვეთილი უკეთესი იყოს.

თ. დემეტრაძე

თვითშეფასება, თვითგაანალიზება, თვითშემეცნება და სწავლის მიზანი;
ობიექტური თვითშეფასება.

მასწავლებლების მიერ დასახელებული ქვეთემები, რეფლექსიასა და თვითშეფასებაზე საუბრის დროს განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს და პასუხობს იმ განმარტებებს, რომლებიც მასწავლებლებისთვის განკუთვნილ სხვადასხვა ლიტერატურაში/გზამკვლევეშია წარმოდგენილი.

თვითშეფასების წერის დროს მასწავლებლების 31,7%-მა სხვისი დახმარებით ისარგებლა. დამატებით იმ მიზეზთაგან, რის გამოც მასწავლებლები თავს იკავებდნენ რეფლექსიის წერისგან, რესპონდენტებმა დაასახელეს დროის დეფიციტი, რეფლექსიის წერის პრაქტიკული უნარის ნაკლებობა და რეფლექსიის წერის უსარგებლობა. მიგვაჩნია, აღნიშნული იმაზე მიუთითებს, რომ ჯერ კიდევ არსებობს მასწავლებლების კატეგორია, ვისთვისაც რეფლექსია ბოლომდე გასაგებ საკითხს არ წარმოადგენს. მათ დამატებით სჭირდებათ რეფლექსიაზე მუშაობა და ტრენინგების დროს აუცილებლად რეფლექსიის წერის პრაქტიკული ასპექტები უნდა იყოს აქცენტირებული.

დასკვნა. ნაშრომში წარმოდგენილი ჩატარებული კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შეჯამების სახით შესაძლებელია შემდეგი დასკვნების გაკეთება:

- მასწავლებლების მიერ გაცემული პასუხების ანალიზი ცხადყოფს, რომ ზოგადი განათლების მიმართულებით მასწავლებლების პროფესიული განვითარების სისტემას და მასწავლებლის პროფესიული განვითარების სქემას მასწავლებლები იცნობენ. მათ პასუხებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ ინფორმირების სისტემამ გამართულად იმუშავა.

- სხვადასხვა ტიპის სკოლებში დასაქმებული სხვადასხვა გამოცდილების მქონე ინგლისური ენის მასწავლებლები იცნობენ რეფლექსიას და გააზრებული აქვთ მისი მიზანი.

- პროფესიული ზრდისთვის მასწავლებლები განსაკუთრებით ეფექტურ საშუალებად მიიჩნევენ საგნობრივ ტრენინგებს.

- ინგლისური ენის მასწავლებლების შეფასებით, რეფლექსიის მთავარი როლი მდგომარეობს პროფესიული განვითარების ხელშეწყობაში, ძლიერი და სუსტი მხარეების გამოვლენაში და მომავალი აქტივობების გაუმჯობესებაში, რაც სრულ თანხვედრაშია თეორიულ წყაროებთან.

- იკვეთება რეფლექსიის პრაქტიკულ განხორციელებაზე ორიენტირებული ტრენინგების ან სხვა მხარდამჭერი აქტივობების ნაკლებობა.

- რეფლექსიის წერის ხელისშემშლელ ფაქტორებში დასახელებულია დროის დეფიციტი და რეფლექსიის სტრუქტურის არქონა/არცოდნა. მასწავლებლების გარკვეული ნაწილი რეფლექსიას ჯერ-ჯერობით ბოლომდე კომფორტულ თემად არ/ვერ აღიქვამს. მათ მცდარი შეხედულება აქვთ ჩამოყალიბებული რეფლექსიის წერაზე, რადგან ბოლომდე არ ფლობენ რეფლექსიის წერის ტექნიკას. ვფიქრობ, ამ მიმართულებით რეფლექსიაზე ფოკუსირებული ტრენინგების ჩატარება უნდა გაგრძელდეს და გადამზადების დროს აუცილებელია პრაქტიკული კომპონენტის გაძლიერება.

ლიტერატურა

განათლების და მეცნიერების სამინისტრო. მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის შეფასება. 2023 https://edu.aris.ge/news/wp-content/uploads/2023/12/53bb71_92c6abb687bc405bb1dc063dab514b5c.pdf

ინგლისური ენის სწავლების სტრატეგია ზოგადი განათლებისთვის 2022-2030. https://www.mes.gov.ge/mesgifs/1667991332_%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98%20%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%A1%E1%83%AC%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90%20%E1%83%96%E1%83%9D%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98%20%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%97%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%A1%202022-2030.pdf

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემა. 2011

<https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/1335610?publication=0>

პედაგოგიური გზამკვლევი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, თბილისი, 2016

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო. ეროვნული სასწავლო გეგმა 2018-2024. მოძიებულია 20.09.2023 <https://mes.gov.ge/content.php?t=srch&search=%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%95%E1%83%9C%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98%20%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%AC%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%9D%20%E1%83%92%E1%83%94%E1%83%92>

თ. დემეტრაძე

[E1%83%9B%E1%83%90%202018-2024&id=3929&lang=geo](https://matsne.gov.ge/ka/document/view/80548?publication=0)

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანება №1014 მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტის დამტკიცების შესახებ. 2008. მოძიებულია 15.11.2023

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/80548?publication=0>

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანება გარე დაკვირვების წესის დამტკიცების შესახებ. 2017. მოძიებულია 20.10.2023

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3676756?publication=0>

საქართველოს მთავრობის დადგენილება მასწავლებლის საქმიანობის დაწყების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის დამტკიცების შესახებ. 2015. მოძიებულია 20.11.2023

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2739007?publication=0>

საქართველოს მთავრობის დადგენილება, „მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 23 მაისის №241 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე. 2020. მოძიებულია 15.11.2023 <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4907094?publication=0>

საქართველოს მთავრობის დადგენილება, „მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 23 მაისის №241 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე. 2023. მოძიებულია 10.11.2023

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5748972?publication=0>

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო. ეროვნული სასწავლო გეგმა. 2018.

სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობების ცენტრი. ბიულეტენი რა უნდა ვიცოდეთ მასწავლებლების შესახებ საქართველოს სკოლებში. 2023. მოძიებულია 10.12.2023 https://cciiir.ge/images/Analytical_Bulletin_version.pdf

ჭანტურია, გ., ქადაგიძე მ., მელიქაძე გ. 2020. სასკოლო განათლების ისტორია 1990-2020. თბილისი.

Demetradze, T. 2023. „PERCEPTION OF REFLECTION IN TEACHERS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT: THE CASE OF THE REPUBLIC OF GEORGIA.“ *ICERI2023 Proceedings* 2023.

Danielson, C. 2013. *The Framework for Teaching Evaluation Instrument*. <http://danielsongroup.org/framework/>

Dewey, J. 1910. *How We Think*. D.C Heath & Co Publishers, Boston, New York, Chicago.

Dewey, J. 1933. *How we think: A restatement of the relation of reflective thinking to the educative process*. Boston, MA: Heath.

- Farrell, T. 2024. *Reflective Practice in Action: 80 Reflection Breaks for Busy Teachers*. Corwin Press, CA.
- Farrell, T. 1995. "Second language teaching: Where are we and where are we going?" An interview with Jack Richards. *Language Teaching: The Korea TESOL Journal*, 1995.
- Harmer, J. 2007. *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Education Limited.
- <https://edu.aris.ge/>, მასწავლებელთა პროფესიული უნარების გამოცდაზე გამოყენებული ტესტები გამოქვეყნდა – გამოცდები 2022. 2022. მოძიებული 15.11.2023 <https://edu.aris.ge/news/maswavlebelta-profesiuli-unarebis-gamocdaze-gamoyenebuli-testebi-gamoqveynda-gamocdebi-2022.html>
- Murphy, J.M. 2014. *Reflective Teaching: Principles and Practices in Celce-Murcia*. M., Brinton, D., & Snow, M. A. 2014. *Teaching English as a second or foreign language*. Boston, National Geographic Learning. 4th ed.
- Mes.gov.ge, *Teachers Certification Exams*. 2011. მოძიებულია 15.11.2023 <https://mes.gov.ge/content.php/content.php?id=2718&lang=eng>
- Richards, J. 1990. *Beyond training: Approaches to teacher education in language teaching*. Language Teacher 1990.
- Richards, J.C. 1994. *Reflective Teaching in Second Language Classrooms*. Cambridge University Press.
- Richards, Jack C. & Lockhart, C. 1996. *Reflective teaching in second language classrooms*. Cambridge University Press.
- Richards, J. C., & Farrell, T.S.C. 2011. *Practice teaching: A reflective approach*. New York, NY: Cambridge University Press.
- SchonDonald, A. 1983. 1991. *The Reflective Practitioner How Professionals Think in Action*.
- Templer, B. 2004. *Reflective teaching in the low-resource classroom: reinventing ourselves as teachers through self-scrutiny*. Humanising Language Teaching.
- www.edu.aris.ge, როგორ ნაწილდება უფროსი და წამყვანი მასწავლებლების რაოდენობა საგნების მიხედვით. 2016. მოძიებულია 15.11.2023 <https://edu.aris.ge/news/rogor-nawildeba-ufrosi-da-wamyvani-maswavleblebis-raodenoba-sagnebis-mixedvit.html>

Education

Reflection as a professional development tool based on experience of Georgian teachers of English

Tamta Demetradze

tamta.demetradze@atsu.edu.ge

Akaki Tsereteli State University

Kutaisi, Georgia

<https://doi.org/10.52340/atsu.2024.23.01.22>

The role of a teacher and teachers' professional development have become more important than ever. Nowadays, when a student-centered approach is prioritized, a successful teacher is student-oriented, and professional development helps teachers to be inline with the priority. Professional development of teachers is facilitated by reflection. For years based on various initiatives and laws, teachers not only received information about reflection /self-evaluation, but also have written it. Thus, teachers' reflections were written, but the effectiveness of reflection and the attitude of teachers have not yet become the subject of thorough study. The purpose of the given paper is to conceptualize the concept and meaning of reflection by English language teachers and to study the critical evaluation of the reflection process carried out by them. The article is a part of the big research that is being conducted for a PhD thesis, and is based on the previous desk research and acquired results. The article focuses on the teachers' subjective identification of the purpose of reflection and the challenges that teachers face during reflection. We also tried to determine the attitude of teachers towards reflection writing and to determine the extent to which they consider it as a necessary and important component for teacher's professional development.

Keywords: reflection, teachers' professional development, English language teachers.

For years based on various initiatives, laws and changes, teachers participated in a lot of trainings, certification process, passed exams, and raised their status, which means that all of them have not only received information on reflection/self-evaluation, but also wrote it either as an annual report or reflections written during an external observation or after a lesson, a project.

Thus, teachers' reflections were written, but the effectiveness of reflection and the attitude of teachers have not yet become the subject of thorough study. The purpose of the given paper is to conceptualize the concept and meaning of reflection by English language teachers and to study the critical evaluation of the

reflection process carried out by them.

Methodology. A study was planned and conducted in order to find out attitude of English language teachers towards the reflection process and to explore their understanding of the concept and importance of reflection.

In order to determine the changing role and weight of teacher reflection at the initial stage, desk research was selected as a data collection method, that involved a detailed study of previous and current legislative documents and regulatory framework in the Georgian education system. Its purpose was to understand when and how the idea of reflection was conceptualized in the education system of the independent republic (Demetradze 2023).

The list of regulatory documents included the Law of Georgia on General Education, the National Plan, the professional standard of teachers, the scheme of professional training and development of teachers, the resolutions of the Government of Georgia regarding the concept of teacher training and professional development, and the programs of the National Center for Teachers Professional Development (Demetradze 2023).

On the basis of the analysis of the regulatory documents, preparations for conducting research with teachers began. A draft version of the questionnaire needed for the teachers' survey was prepared, discussed and piloted by the doctoral students of the join doctoral degree program "Educational Sciences" – who were teachers at public and private schools. The revised and final version of the questionnaire was sent to the Ethics Commission. The questionnaire made in electronic format google form was sent to English language teachers from schools in Imereti region.

There were 26 questions in the questionnaire. The first five questions were general in nature and related to gender, level of teaching, type of school, location of school and length of teaching experience. The rest of the questions were divided into two parts, with questions tailored to teachers who were or were not familiar with the teachers' professional development plan. A certain number of questions allowed multiple answers, and the option "Other" was indicated, which allowed teachers to state additionally their own answer or comment on the question.

The questionnaire gave us opportunity to cover two topics: a) professional development issues and b) reflection/self-evaluation topics. In the professional development section, our goal was to find out what resources teachers use for their professional development, which of the services offered by the Center for Teachers' Professional Development they participated in, which activities contributed to their professional advancement and/or raising their status and becoming a better teacher. Through questions related to reflection, we learned

თ. დემეტრაძე

how they received information about reflection/self-evaluation, and through open-ended questions, we asked them to name the purpose of reflection, the amount of reflection, and the difficulties that teachers face during reflection. The questions were also about the factors hindering reflection. In the last part, we tried to determine the teachers' attitude towards reflection and reflection writing and to determine at what extent they considered it as a necessary and important component for the teacher's professional development. It was particularly interesting, because reflection was one of the important components of the assessment of teachers' practical activities.

Research results and analysis

A survey of teachers. The majority of interviewed teachers (95%) were females. Educators who teach only at the primary level were a minority and made up only 2.3% of the respondents. Half of the teachers taught at all three levels - primary, basic and secondary. 9.1% taught only at the secondary level, 11.4% only at the basic level, about 16% of teachers covered the basic and secondary levels.

Teachers from state and private schools participated in the survey. The number of state school representatives exceeded the number of private school teachers (68.2.8% / 31.8%). The teaching experience of the teachers varies: most of them (54.5%) are teachers with 11-20 years of experience. About a fifth are teachers with 3-5 years of experience. 13% of interviewed teachers have 6-10 years of experience. The share of participation of novice teachers in the survey was small and represents only 2.3%. The number of experienced teachers with 20 or more years of experience did not exceed 12%.

The vast majority (97%) stated that they were familiar with the professional development scheme that indicates that the level of awareness is high. Only one teacher noted that he/she was not familiar with the teacher's professional development scheme, stating lack of time as a reason. The questionnaire did not allow to determine the number of years of experience of the teacher, although it can be assumed that the teacher is novice and was not yet involved in the professional development scheme at the time of participation in the survey.

The tendency of awareness of the scheme of professional development of teachers was expected considering the awareness-raising activities, various trainings and workshops conducted in the country. The accessibility of the scheme is also worth noting, as more than 50% of the respondents reported that they received information online. 44.2% received information from the director and 44.2%- from the teacher's professional development center.

From the services offered by the Center for Teacher Professional Development majority (81.8%) of teachers participated in short-term trainings (general professional). With a difference of 13%, short-term subject trainings are on the

second place -13%. Conferences are chosen by 36% of respondents, but it is not known how many participated in the conference, and not just attendended.

An interesting percentage distribution was observed for the question where teachers indicated what, they believed, contributed to their professional advancement and/or status enhancement. Teachers' responses were almost equally distributed between short-term general professional training and short-term subject training (65.9% and 61.4%). 36.4% of respondents participated in conferences, but only 22% believed that the conference contributed to their professional advancement. 5% of the respondents chose the answer "other" and explained that it was difficult to choose from the listed ones, because all offered components - short-term trainings of both types (professional and subject), long-term general professional training courses, seminars, conferences and consultations - contributed to their professional development. Internet resources were also named in the answer "Other".

Teachers were also asked which services offered by the Center for teachers Professional Development provided information on reflection/self-evaluation: a little more than a half of the teachers named short-term trainings (general professional), and 45% named short-term subject trainings. The third popular answer stated that information was received through personal contacts from another colleague or acquaintance (34.1%). 13.6% said that they did not receive information on reflection, which is about a fifth of the respondents and is a relatively high rate.

Additionally, we wanted to determine the purpose that reflection serves based on teachers' subjective opinion. Teachers' answers can be divided into two large groups. One part of the answers is general in nature and basically involves a brief, one-word explanation. The second part of the respondents gave more extensive answers when talking about the purpose of reflection, and introduced more specific details.

In the relatively more specific answers of the teachers their specific experience is noticed - the teacher does not speak in general and relies on specific experience. In some cases, the respondent does not think of teachers in general, but speaks about himself/herself (I), or about a group of teachers where he/she also thinks about himself/herself (we). e.g. "For me, reflection is a loud conversation with myself, which helps me plan the learning process better"; "Helps us see strengths and weaknesses and adjust and plan learning/teaching strategies accordingly"; "The purpose of reflection is to evaluate the strengths and weaknesses of the lesson, our professional activity"; "Reflection helps you discover your strengths and come up with solutions to improve your weaknesses."

၈. လေ့ကျင့်ခန်း

There are also cases when reflection is mentioned in relation to students. It may also be considered as a sign that the teacher remembers and relies on personal experience and states: “reflection helps the student/teacher to identify the main components of the activity, problems, ways to solve them”; “The goal of reflection is for both the student and the teacher to understand the main purpose of his activity.”

Teachers’ responses can also be categorized according to what is emphasized more. In majority of cases reflection is associated with professional development, identification of weak and strong points, self-reflection, self-analysis, objective self-assessment. While discussing reflection and self-assessment teachers address the definitions provided in the various literature/guidelines for teachers.

The teachers were also asked to explain how they understood the notion of reflection. Again, we were interested in their subjective definition. It should be noted that there was no significant difference in answers when talking about the notion and purpose of reflection. Moreover, the explanation of the need and importance of reflection was mentioned along with the explanations: “Through reflection, you can better plan the next lesson”, “Reflection is a necessary element to plan the next steps and understand the need”, “it helps a teacher to identify and learn the main components of his/her activity”, “Reflection helps us to make a detailed analysis. It shows us the pros and cons, what was done well and what needs improvement.”

Some of the definitions were so general that there was no connection with the teacher, student or school, the respondents considered people in general, regardless of the profession. There were only few cases so it can be assumed that the definition was made by a novice teacher who had theoretical and mostly general knowledge about reflection.

The majority of teachers (93%) stated that they wrote a self-evaluation/reflection and the most common reflection named was an evaluation written at the end of the year (65.9%). In the second place is the reflection of the model lesson (56.1%), followed by the reflection written during internal observation (53.7%) and self-assessment at the beginning of the year (51.2%). Reflection written during external observation is mentioned by a large part of teachers - 39%.

The teachers were asked to evaluate their own competence in writing self-evaluation/reflection. More than half of the respondents assessed their competence as “high”, 26.8% chose the answer “very high”, about a fifth assessed competence in reflection writing with 3 points on a 5-point evaluation scale. 2% wrote 2 points, choosing the rating “low”. 31.7% needed the help of

others while writing the self-evaluation, and 68.3% wrote the reflection on their own.

Among the factors preventing teachers from writing reflection, 44% of the respondents named time - writing reflection requires time, 22% named lack of knowledge how to write reflection. 12% considered writing a reflection useless, and about 15% said that it was difficult to talk about weaknesses.

To the question whether writing a reflection should be an assessible component in the teacher's professional development, 55% of respondents gave a positive answer, a little less than a half (45.5%) would like not to have reflection as a component for evaluation. I believe that the percentage distribution indicates the fact that some of the teachers still do not feel much confidence and some further work is needed.

Findings. The majority of interviewed teachers teach at all three levels or at the secondary level at schools located in the cities, villages or districts. Almost 70% are teachers with more than 10 years of teaching experience. We assume that the demographic diversity as well as the experience of the interviewees, will provide the data that will enable to see major trends.

Based on the experience of the teachers, and considering the number of awareness raising activities, various trainings and workshops provided in the country the high level of awareness on the teachers' professional development scheme is not surprising.

The high level of awareness can also be explained by the fact that the teachers received information from several different sources that in general seems worked effectively. In addition to the Internet (>50%), teachers named the Teachers' professional development center (42.2%) and school principals (42.2%) as sources of information. The fact that 37.2% of respondents received information from their fellow teachers can be considered as a positive indicator of mutual cooperation between teachers.

A notable difference was revealed in terms of the usefulness of the two types of trainings. 82% of respondents took part in short-term professional trainings, and 68.2% in short-term subject trainings, but the percentage of answers in the part of usefulness is a little lower. For professional advancement, general professional trainings were found useful by 65.9% of respondents (out of 82%, difference 17%), and short-term subject training by 61.4% (out of 68%, difference 6%). Therefore, the mentioned difference, indicates that probably more subject trainings should be developed and provided to teachers.

The survey revealed a certain imbalance between the theoretical and practical components of the trainings received on reflection. A quarter of teachers received

თ. დემეტრაძე

only theoretical knowledge, and 13.6% did not receive information at all, which in total indicates that 1/3 of the interviewed teachers need additional support. And inclusion of practical elements regarding reflection writing during the trainings should be noted as an important issue.

Answers given to open questions indicate that the teachers know what reflection is and what purpose it serves. It should be noted that there was no significant difference in answers when talking about the notion and purpose of reflection. However, it should be noted that even in this category there was a concrete answer, but at the same time very general - the object was not clearly defined, which may be an indication that the subject/notion was unclear to the respondent and he/she did not see himself/herself as a main actor.

In some cases the teachers provide in-depth explanations. In addition to being relatively more specific, the answers of the teachers include traces of their own specific experience. It is noticeable that the teacher does not speak in general and relies on specific experience.

There are answers, where reflection is mentioned in relation to students. This could be a reflection done by the students at the end of the lesson/theme/chapter, planned by the teacher to check results and progress. This also allows us to assume that the teachers are not only familiar with the topic of reflection, but also know its types.

Teachers' responses can also be categorized according to what is more emphasized and seen as the role of reflection. The sub-topics identified by the teachers are professional development, identification of strengths and weaknesses, and better performance in the future, that respond to the definitions presented in various literature/manuals for teachers.

31.7% of teachers needed some help while writing their self-evaluation, or reflection. Among the reasons that hinder reflection writing, the respondents named lack of time, lack of practical skills in reflection writing, and its uselessness. Thus, there is an indication that there is still a category of teachers for whom reflection is a vague issue. They still need to work on reflection, and the practical aspects of writing reflection must be emphasized during their training.

Conclusion. Based on the results of the research presented in the paper, the following conclusions can be made:

- The analysis of the answers given by the teachers reveals that the teachers are familiar with the system of professional development of teachers and the scheme of professional development of teachers in the direction of general education. Based on their answers, it can be said that the information provision system worked properly.

- English language teachers with different experiences employed in different types of schools are familiar with reflection and understand its purpose.
- Teachers consider subject trainings to be a particularly effective means for professional growth.
- According to the respondent English language teachers, the main role of reflection is to promote professional development, to identify strengths and weaknesses, and to improve future activities, that fully corresponds to the theoretical sources.
- There is a lack of trainings or other supporting activities focused on the practical implementation of reflection.
- Lack of time and lack of knowledge on the structure of reflection are named among the factors hindering reflection writing. Some teachers are not confident in reflection writing. They have a wrong view on reflection writing because they have not fully mastered the technique of reflection writing. I think that trainings focused on reflection should be continued, and the practical component should be strengthened during trainings.